

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НЕДІЛЬСЬКА Лариса Василівна

УДК 338.434:631.162

ОРГАНІЗАЦІЙНО–ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ
ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВ

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Житомир – 2010

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Житомирському національному агроекологічному університеті Міністерства аграрної політики України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Масловська Людмила Цезарівна,
Житомирський національний агроекологічний
університет, професор кафедри
менеджменту організацій

Офіційні опоненти: доктор економічних наук,
старший науковий співробітник
Стецюк Петро Антонович,
ННЦ «Інститут аграрної економіки»
НААН України, заступник завідувача
відділу фінансових відносин

кандидат економічних наук, доцент
Ковальчук Світлана Володимирівна,
Хмельницький національний університет,
завідувач кафедри маркетингу

Захист дисертації відбудеться 23 грудня 2010 р. о 15 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 14.083.02 у Житомирському національному агроекологічному університеті Міністерства аграрної політики України за адресою: 10008, м. Житомир, Старий бульвар, 7, ауд. 55.

З дисертацією можна ознайомитись в бібліотеці Житомирського національного агроекологічного університету Міністерства аграрної політики України за адресою: 10008, м. Житомир, Старий бульвар, 7.

Автореферат розісланий 17 листопада 2010 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук,
доцент

В.П. Якобчук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Системні трансформаційні перетворення аграрного сектора економіки в умовах нестабільності й невизначеності зумовлюють необхідність адаптації сільськогосподарських підприємств до ринкового середовища. Однією з найбільш гострих є проблема ресурсного забезпечення підприємств, передусім, фінансового. Неприятливі умови зовнішнього фінансування, скорочення обсягів бюджетних асигнувань, брак власних коштів спонукають суб'єктів господарювання до підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами. Розробка дієвого організаційно-економічного механізму фінансового менеджменту аграрних підприємств передбачає пріоритетність власних фінансових ресурсів (залучення, прирощення, ефективний розподіл тощо) та створення необхідних умов для селективної державної підтримки.

Ефективне управління процесами формування, розподілу та використання фінансових ресурсів забезпечує можливість вчасного фінансування операційної діяльності підприємств, дотримання строків виконання ними зобов'язань, страхування капіталу, економічного та соціального розвитку й зростання їх ділової активності.

Теоретичні засади управління фінансовими ресурсами розроблено зарубіжними дослідниками П. Друкером, С. Маерсом, М. Міллером, Ф. Модільяні, М. Месконом та ін. Вагомий внесок у розвиток теорії та методології управління формуванням і використанням фінансових ресурсів зробили вітчизняні науковці О. Гудзь, М. Дем'яненко, В. Зіновчук, В. Опарін, П. Стецюк, О. Терещенко, С. Юрій, Ю. Цаль-Цалко та ін. Питанням розвитку фінансових відносин ресурсоформуючого та ресурсовитратного характеру в глобалізованому ринковому середовищі присвячені наукові дослідження В. Алексійчука, В. Андрійчука, О. Бородіної, П. Гайдуцького, П. Канінського, С. Ковальчук, П. Лайка, М. Маліка, Л. Масловської, О. Могильного, В. Месель-Веселяка, Г. Підлісецького, П. Саблука, А. Чупіса та ін. При безумовній значущості теоретичного доробку з даної проблеми слід констатувати недостатню дослідженість процесу управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств. Досить стійким залишається стереотип щодо вирішальної ролі держави у наданні фінансової допомоги суб'єктам аграрного бізнесу, при цьому мінімізується роль підприємств галузі щодо формування ефективної системи управління власними фінансовими ресурсами. Актуальність, теоретична і практична значимість розв'язання проблеми формування організаційно-економічного механізму управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств за конструктивної державної підтримки обумовлює необхідність даного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота відображає результати наукових досліджень і виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Житомирського національного агроекологічного університету за темою «Розробити і обґрунтувати стратегічні напрями та пріоритети пореформеного розвитку аграрного сектора Північно-

Західного регіону України» (номер державної реєстрації 0104U008697). У межах даної теми автором запропоновано та обґрунтовано методологію формування організаційно-економічного механізму управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є обґрунтування науково-теоретичних положень і розробка практичних рекомендацій щодо формування організаційно-економічного механізму управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств. Поставлена мета обумовила вирішення таких завдань:

- доповнити, конкретизувати та поглибити теоретичні підходи щодо визначення сутності економічної категорії «фінансові ресурси підприємств» з позицій сучасної економічної науки;
- розширити методичний інструментарій для аналізу тенденцій формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств і ефективності їх використання;
- розробити практичні рекомендації стосовно активізації окремих інструментів управлінського впливу на фінансові ресурси підприємств;
- адаптувати прийоми стратегічного та оперативного планування до використання у практиці управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств;
- обґрунтувати пропозиції щодо удосконалення механізму державної фінансової підтримки сільськогосподарських підприємств;
- запропонувати методологічний підхід до формування організаційно-економічного механізму управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств.

Об'єктом дисертаційного дослідження є процес формування і використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методологічних та прикладних проблем управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств.

Методи дослідження. Методологічним інструментарієм дисертаційного дослідження є *системний метод наукового пізнання* економічних явищ і процесів, адаптований щодо управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств.

Для уточнення сутності категорії «фінансові ресурси підприємств» використано *абстрактно-логічний метод*. Для оцінки рівня фінансового забезпечення та ефективності використання фінансових ресурсів застосовувалися: *статистико-математичний метод*, зокрема такі його прийоми, як порівняння (зіставлення даних за окремі роки та співставлення окремих показників вибіркової сукупності господарств із середніми по області та середніми по Україні), групування (для ідентифікації груп підприємств з подібними кількісними та якісними характеристиками фінансових ресурсів), кореляційно-регресійний аналіз (для встановлення тісноти зв'язку між основними факторами), факторний аналіз (для виявлення резервів підвищення

ефективності використання фінансових ресурсів). За допомогою *соціологічного методу* виявлено основні проблеми і напрями поліпшення фінансування сільськогосподарських підприємств. Метод *експертних оцінок* дозволив оцінити вагомість важелів управлінського впливу на фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств і спрогнозувати сценарій розвитку їх фінансового забезпечення. На основі *SWOT-аналізу* ідентифіковано загрози й можливості розвитку процесів фінансування сільськогосподарських підприємств із одночасним співставленням їх потенційних сильних і слабких сторін та оцінкою конкурентних позицій. Апробовано продуктивний методичний інструментарій, зокрема, з метою прогнозування та імітаційного моделювання показників фінансово-економічного стану підприємств застосовано *метод Монте-Карло*. Прогнозування ефективності використання фінансових ресурсів підприємствами Житомирської області здійснено *методом екстраполяції тренду*. *Дискримінантний аналіз* дав змогу розробити інтегральний показник визначення доцільності державної підтримки сільськогосподарських підприємств. Метод економіко-математичного моделювання, зокрема, *теорію ігор*, використано для вибору оптимальної моделі фінансової стратегії. Для економічного обґрунтування адекватності пропонувананих моделей на прикладі конкретних сільськогосподарських підприємств використано *монографічний метод*.

У роботі також використовувалися *графічний та табличний методи, методи аналізу і синтезу*.

Інформаційними джерелами дисертаційного дослідження були законодавчі й нормативні акти України, офіційні матеріали Державного комітету статистики України та Головного управління агропромислового розвитку Житомирської обласної державної адміністрації, довідкова література, результати моніторингу Головного управління агропромислового розвитку Житомирської обласної державної адміністрації, фінансова звітність сільськогосподарських підприємств Житомирської області, матеріали авторських соціологічних досліджень, наукові публікації вітчизняних і зарубіжних вчених з проблеми дослідження, а також інформаційні ресурси всесвітньої комп'ютерної мережі "Internet".

Наукова новизна одержаних результатів полягає у наступному:

вперше:

- запропоновано теоретико-методологічний підхід до формування організаційно-економічного механізму управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств, який базується на системній активізації важелів мікроекономічного впливу та селективній державній підтримці;

удосконалено:

- трактування сутності економічної категорії «фінансові ресурси підприємств» шляхом ідентифікації ознак, властивих економічним категоріям, і розкриття логіки їх формування та використання на підприємстві у контексті дії основних економічних законів;

- визначення фінансових ресурсів підприємства, яке, на відміну від існуючих, тлумачить їх як сукупність усіх грошових коштів та прирівняних до них високоліквідних активів (грошового капіталу), що були або можуть бути вкладеними у фізичний продуктивний капітал (оборотні та необоротні активи підприємства);
- методичний інструментарій аналізу тенденцій формування фінансових ресурсів і ефективності їх використання сільськогосподарськими підприємствами шляхом апробації сукупності статистико-математичних методів, що забезпечило об'єктивність отриманих результатів;

дістали подальшого розвитку:

- адаптація механізмів хеджування кредитних ризиків та факторингу для використання сільськогосподарськими підприємствами з обґрунтуванням необхідності комплексного обслуговування у спеціалізованих фінансових установах, що дасть змогу удосконалити управління фінансовими ресурсами підприємств;
- методика стратегічного та оперативного планування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств, заснована на імітаційному моделюванні синергії елементів організаційно-економічного механізму, що забезпечує підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств;
- пропозиції щодо розподілу бюджетних асигнувань сільськогосподарським підприємствам згідно державних цільових програм на основі оцінки інтегрального показника відповідності їх стану доцільності державної фінансової підтримки.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці методичних підходів і рекомендацій щодо удосконалення управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств.

Комплексний підхід до процедури управління фінансовими ресурсами та методичні засади удосконалення діючої системи фінансового менеджменту у напрямі освоєння сучасних інструментів управління використані Головним управлінням агропромислового розвитку Житомирської обласної державної адміністрації (довідка № 2194/2-1 від 20.09.10 р.).

Пропозиції щодо впровадження методів імітаційного моделювання у процеси планування та прогнозування фінансових ресурсів і рекомендації щодо вибору і формування фінансової стратегії знайшли практичне застосування у діяльності ПСП «Новоселиця» Попільнянського району Житомирської області (довідка № 86 від 23.08.10 р.).

Теоретичні та методичні засади управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств використовуються у навчальному процесі Житомирського національного агроекологічного університету для підготовки студентів економічних спеціальностей при викладанні навчальних дисциплін “Фінанси підприємств”, “Фінансова діяльність суб’єктів господарювання”, “Фінансовий менеджмент”, “Ринок фінансових послуг” та “Інвестування” (довідка № 1398 від 03.09.10 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження є завершеною роботою автора. Наведені у дисертації положення, висновки і пропозиції є особистими розробками автора. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, використані лише ті положення, які є результатом власних досліджень.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати, викладені в дисертації, доповідались на науково-практичних конференціях: Міжнародній науково-практичній конференції «Інноваційний розвиток економіки і фінансів України в умовах глобалізації» (м. Хмельницький, 2008 р.); Тринадцятій міжнародній науковій конференції «Проблеми економічної інтеграції України в Європейський Союз: становлення і розвиток українського ринку цінних паперів та його інтеграція до світового» (м. Анталія, 2008 р.); Четвертій міжфакультетській науково-практичній конференції молодих вчених «Формування стратегії розвитку регіонального АПК» (м. Житомир, 2008 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених «Формування конкурентних переваг аграрної продукції в умовах глобалізації економіки» (м. Житомир, 2009 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Зрівноважений розвиток регіонів в умовах глобалізації» (м. Житомир, 2010 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції, присвяченій 10-річчю факультету аграрного менеджменту «Розвиток агробізнесу в Україні: проблеми, пріоритети, перспективи» (м. Житомир, 2010 р.).

Публікації. Результати дисертаційного дослідження опубліковано у 13 наукових працях, з яких 9 статей у наукових фахових виданнях. Загальний обсяг публікацій – 4,79 др. арк., у т. ч. у наукових фахових виданнях – 4,15 др. арк.

Обсяг та структура дисертаційної роботи. Дисертаційна робота викладена на 185 сторінках комп'ютерного тексту, складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (217 найменувань), містить 30 таблиць, 37 рисунків, 8 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження, висвітлено ступінь дослідженості проблеми, визначено мету, основні завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито основні елементи наукової новизни, практичне значення одержаних результатів і їх апробацію.

У першому розділі – «**Теоретико-методологічні аспекти управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств**» – узагальнено теоретичні і методологічні положення, що конкретизують сутність фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств і процес управління їх формуванням та використанням.

Узагальнення існуючих дефініцій поняття «фінансові ресурси підприємств» дозволило поглибити його зміст і сформулювати авторське визначення: фінансові ресурси підприємства – це економічна категорія, що

відображає сукупність усіх грошових коштів або прирівняних до них високоліквідних активів (грошового капіталу), які були чи можуть бути вкладені у фізичний продуктивний капітал. Цей капітал в процесі господарської діяльності відновлюється і капіталізується через нерозподілений прибуток, який знову авансується в активи підприємства. При цьому фізичним продуктивним капіталом є необоротні та оборотні активи підприємства, джерела фінансування яких відображаються у пасиві. На відміну від існуючих трактувань, це визначення акцентує на високій мобільності фінансових ресурсів і конкретизує форми їх прояву.

В результаті теоретичного узагальнення розкрито логіку формування та використання фінансових ресурсів підприємств у контексті економічних законів граничної корисності, вартості, нагромадження та ідентифіковано ознаки, властиві економічним категоріям: особливості, функції, складові та межі функціонування.

З огляду на інтенсивний розвиток ринкового середовища, широту сфери застосування фінансових ресурсів конкретизовано їх цільову функцію та виділено її елементи. Зміст цільової функції полягає у створенні умов фінансування підприємств у обсягах, що забезпечують максимальний економічний та соціальний ефект. Його досягненню сприяють захисна, страхова та заощаджувальна функції фінансових ресурсів. Це дозволяє виявити межі дії важелів управління на ефективне використання фінансових ресурсів.

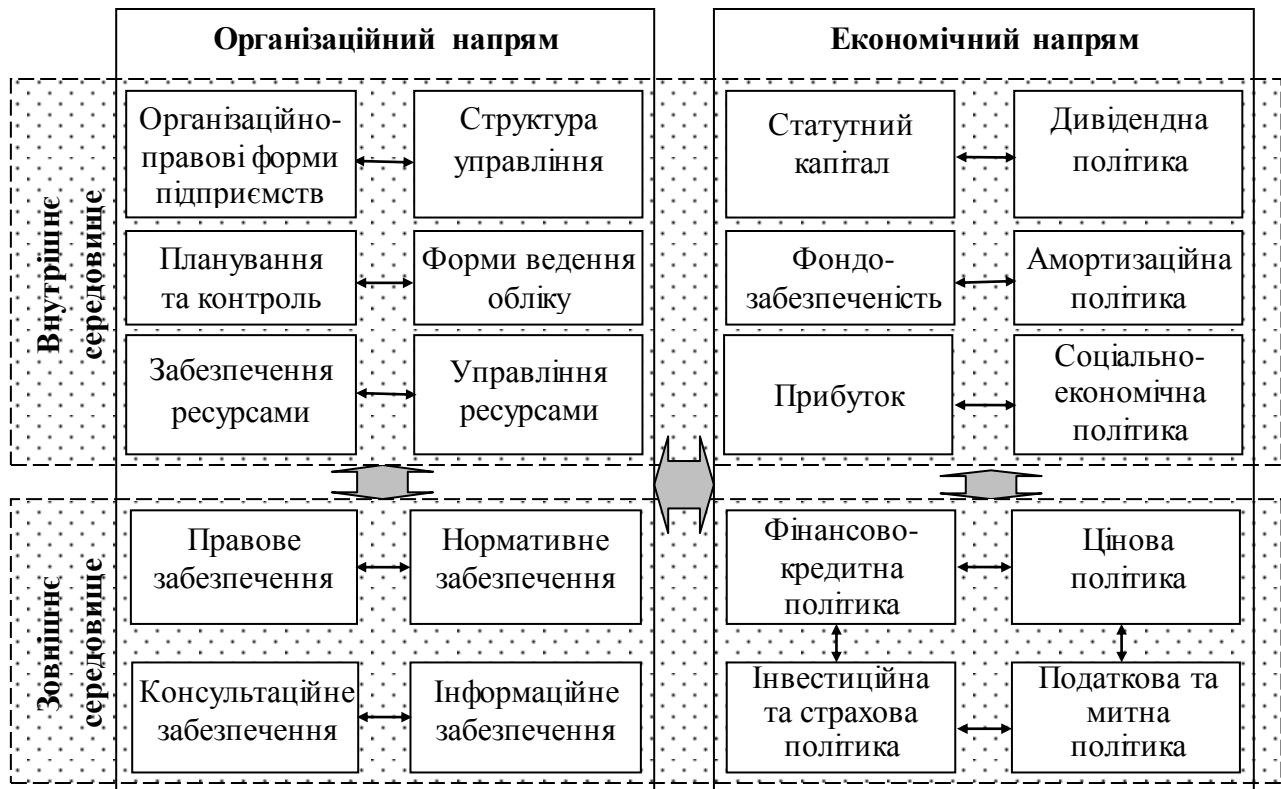
В залежності від трансформаційних властивостей фінансових ресурсів і фактора часу вперше ідентифіковано та обґрунтовано доцільність виокремлення фінансових ресурсів загальних (усі активи підприємства), вкладених (загальна сума авансованого капіталу за певний період часу) і поточних (високоліквідні активи). Доведено, що це дає змогу предметніше аналізувати формування та рух фінансових ресурсів, а також конкретизувати інструменти та важелі управлінського впливу на їх окремі складові і джерела формування.

В результаті дисертаційного дослідження визначено, що під управлінням фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств слід розуміти систематичний і безперервний цілеспрямований вплив суб'єктів управління на фінансові ресурси з метою раціонального їх формування, розподілу та ефективного використання. На основі виявлених особливостей управління сільськогосподарськими підприємствами різних організаційно-правових форм ідентифіковано три види управління фінансовими ресурсами: корпоративне, партнерське та одноосібне (індивідуальне). Кожен з них обумовлює специфіку формування початкового капіталу підприємства, здійснення процедури його використання та прирощення.

У авторському трактуванні організаційно-економічний механізм управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств – це сукупність методів і організаційних та економічних важелів управлінського впливу, спрямована на раціональне формування фінансових ресурсів та ефективне їх використання. У цьому аспекті ідентифіковано чинники впливу на

формування та використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств (рис. 1).

Рис. 1. Чинники організаційно-економічного механізму управління фінансовими ресурсами

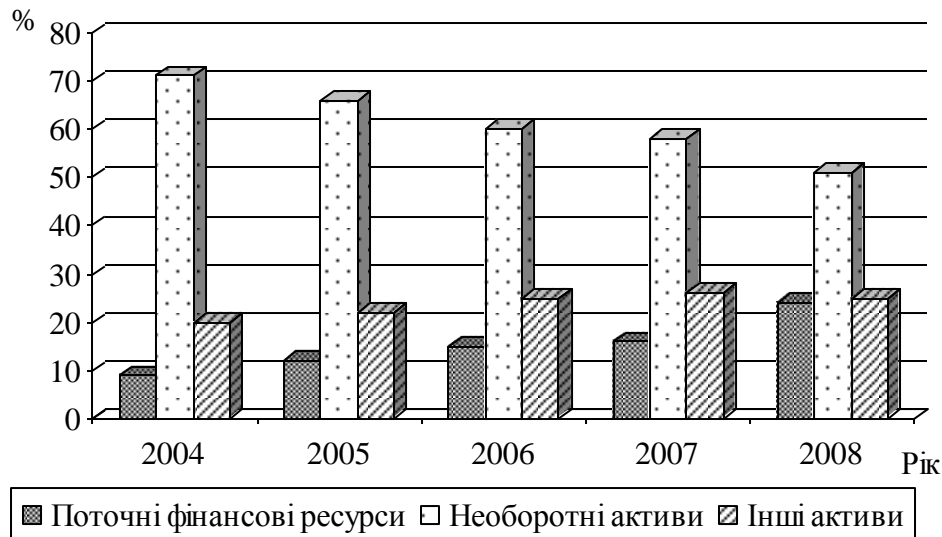
Виділені чинники організаційно-економічного механізму є взаємопов'язаними і справляють істотний вплив на вибір суб'єктом господарювання організаційно-правової форми організації бізнесу, джерел формування власного та позиченого капіталу, напрямів використання фінансових ресурсів, методів розподілу прибутку. У своїй сукупності і взаємовпливі ці чинники здатні забезпечити раціональне формування та ефективне використання фінансових ресурсів.

У другому розділі – «**Стан формування та використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств**» – здійснено аналіз стану забезпеченості сільськогосподарських підприємств Житомирської області фінансовими ресурсами: загальними, поточними та витраченими протягом певного періоду; оцінено джерела формування фінансових ресурсів; виявлено тенденції та чинники впливу на ефективне використання фінансових ресурсів і охарактеризовано стан управління ними.

Встановлено, що у чисельності сільськогосподарських підприємств області та обсягах їх фінансових ресурсів у період 2004–2008 рр. відбувались динамічні зміни. Починаючи з 2006 р., у Житомирській області спостерігалось скорочення чисельності сільськогосподарських підприємств (крім фермерських господарств) у середньому на 11 % щорічно. Це пояснюється укрупненням деяких підприємств шляхом поглинання менш економічно стійких і

нерентабельних, а також згортанням діяльності ряду господарств. При цьому, вартість капіталу цих підприємств, хоча і мала тенденцію до скорочення, проте значно меншими темпами, ніж їх чисельність, а у 2008 р. зросла на 20,8 % порівняно з 2007 р. здебільшого за рахунок масового залучення банківських кредитів. Так, одне сільськогосподарське підприємство області у 2008 р. розпоряджалося в середньому близько 5 млн. грн. загальних фінансових ресурсів, що на 1,5 млн. грн. більше ніж у 2004 р.

Складові загальних фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств Житомирської області, представлені поточними фінансовими ресурсами і необоротними та іншими активами, впродовж досліджуваного періоду змінювали свою вартість неоднаковими темпами (рис. 2). Спостерігалася тенденція до скорочення частки необоротних активів з 71 % до 51 % переважно на користь поточних фінансових ресурсів, частка яких у 2008 р. досягла 25 %.

Рис. 2. Структура загальних фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств

Встановлено, що зростання обсягу поточних фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств Житомирської області на 77,4 % спричинене збільшенням дебіторської заборгованості, на 17,3 % – підвищенням вартості готової продукції і на 5,3 % – збільшенням залишків грошових коштів та їх еквівалентів, переважно в частині грошових коштів у національній валюті.

Структура джерел фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств характеризується переважанням власного капіталу над залученими і позиченими коштами: у Житомирській області – 50,7 % проти 18,5 % та 30,8 % відповідно, а в Україні – 47,9 % проти 17,6 % та 34,4 % відповідно. При цьому виявлено, що у структурі джерел фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств Житомирської області частка короткострокової заборгованості нижча, ніж у середньому по Україні, проте активніше використовувались довгострокові позики.

З метою ідентифікації впливу структури джерел формування фінансових ресурсів на ефективність їх використання застосовано показник загального ефекту фінансового лівериджу (табл. 1). В результаті встановлено, що структура джерел формування фінансових ресурсів знаходиться у тісному взаємозв'язку із прибутковістю підприємства та рентабельністю його активів.

Таблиця 1

**Показники ефективності використання фінансових ресурсів
сільськогосподарськими підприємствами Житомирської області**

Підгрупа підприємств за показником загального ефекту фінансового лівериджу	Кількість підприємств	Капітало-віддача, грн.	Фондо-забезпеченість, тис. грн./га	Капітало-озброєність, тис. грн./чол.	Оборотність оборотних засобів	Рентабельність авансованого капіталу, %
<i>1 група за обсягом загальних фінансових ресурсів – до 2500 тис. грн.</i>						
а) з від'ємним ефектом	5	0,86	0,37	19,04	0,81	-1,44
б) з позитивним ефектом	9	4,27	1,16	11,08	1,84	21,70
У середньому по 1 групі	14	1,60	0,79	16,47	1,20	5,86
<i>2 група за обсягом загальних фінансових ресурсів – від 2501 до 10000 тис. грн.</i>						
а) з від'ємним ефектом	13	0,53	2,08	56,53	0,93	1,12
б) з позитивним ефектом	13	0,85	2,80	33,91	0,86	11,93
У середньому по 2 групі	26	0,68	2,40	42,87	0,89	6,95
<i>3 група за обсягом загальних фінансових ресурсів – понад 10000 тис. грн.</i>						
а) з від'ємним ефектом	4	0,91	5,36	34,84	0,68	1,35
б) з позитивним ефектом	6	1,23	2,55	101,7	1,36	21,63
У середньому по 3 групі	10	1,12	3,85	60,49	1,05	13,65
У середньому по вибірці	50	0,94	2,71	46,97	1,00	10,54

За результатами кореляційно-регресійного аналізу виявлено основні причинно-наслідкові зв'язки між ефективністю використання фінансових ресурсів та якістю управління ними. При цьому результативним показником стала рентабельність авансованого капіталу (y), а факторними ознаками було обрано коефіцієнт автономії (x_1), розмір державної підтримки (x_2) та обсяг кредитування (x_3), розраховані на 1 грн. авансованого капіталу, оборотність авансованого капіталу (x_4) та чистий прибуток на 1 грн. чистого доходу (x_5). Отримано дескриптивну модель:

$$Y = -0,0755 + 0,0731x_1 + 0,0657x_2 + 0,3016x_3 + 0,0974x_4 + 0,1845x_5,$$

яка дала змогу зробити висновок, що найбільші резерви приросту рентабельності фінансових ресурсів закладено у чистому прибутку підприємства ($\beta_5 = 0,5409$), дещо меншою мірою у оборотності авансованого капіталу ($\beta_4 = 0,3381$), обсягах кредитування ($\beta_3 = 0,1770$), обсягах власного капіталу ($\beta_1 = 0,1498$) та розмірі державних асигнувань ($\beta_2 = 0,0483$).

Чотирьохфакторний мультиплікативний показник рентабельності загальних фінансових ресурсів, розрахований як добуток рентабельності продажу, фондівіддачі, коефіцієнта співвідношення необоротних і власних засобів та коефіцієнта автономії, дав змогу виявити резерви підвищення рентабельності загальних фінансових ресурсів за умови активізації операційної

діяльності сільськогосподарських підприємств та істотного покращення їх фінансового стану (табл. 2).

Таблиця 2

Вплив ефективності здійснення операційної, інвестиційної та фінансової діяльності на рентабельність загальних фінансових ресурсів

Показник (фактор)	У середньому по прибуткових господарствах 3-ї групи вибірки	У середньому по вибірці	У середньому по області	Абсолютне відхилення середнього по області (+, -) від:	
				середнього по прибуткових господарствах	середнього по вибірці
Рентабельність продажу, %	37,17	23,78	12,45	-24,72	-11,33
Фондовіддача, грн.	1,23	0,94	0,92	-0,31	-0,02
Коефіцієнт співвідношення необоротних і власних засобів	0,60	0,65	0,82	+0,22	+0,17
Коефіцієнт автономії	0,78	0,72	0,52	-0,26	-0,20
Рентабельність загальних фінансових ресурсів, %	85,41	10,54	4,96	-80,45	-5,58

Анкетне опитування керівників та головних спеціалістів 100 сільськогосподарських підприємств дало змогу виявити основні тенденції, проблеми та перспективи удосконалення управління фінансовими ресурсами. Більшість респондентів серед факторів зовнішнього управлінського впливу на фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств надає перевагу бюджетній та податковій політиці держави.

За допомогою SWOT-аналізу здійснено оцінку найважливіших факторів впливу на управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств. Зважена бальна оцінка виділених факторів засвідчила, що слабкі сторони управління кількісно переважають над сильними (11,85 балів проти 10,36), насамперед внаслідок відсутності стратегічного планування та низького рівня управління (їх частка у загальному впливі слабких сторін становить 31 % та 25 % відповідно). У цілому, отримані результати дають змогу зробити висновок про помірно збалансовані умови фінансування сільськогосподарських підприємств, що при їх раціональному поєднанні може забезпечити успішний розвиток процесів розширеного відтворення.

З цією метою необхідно акцентувати увагу на удосконаленні кадрового забезпечення та підвищенні фахової підготовки спеціалістів, перегляді існуючих підходів до управління дебіторською і кредиторською заборгованістю з метою посилення розрахункової дисципліни та активізації маркетингової діяльності, що у сукупності сприятиме збільшенню чистого доходу та покращенню фінансового стану підприємства. Удосконалення управління власним капіталом та активізація банківського кредитування дадуть змогу сільськогосподарським підприємствам уникнути загроз погіршення ситуації, зокрема, зростання дебіторської та кредиторської заборгованості.

Отже, здійснений аналіз дав змогу довести, що якість фінансового менеджменту залежить від оперативності використання усіх можливих

управлінських інструментів, які забезпечують позитивний вплив на процеси формування і використання цих ресурсів.

У третьому розділі – **«Формування організаційно-економічного механізму управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств»** – розроблено пропозиції щодо удосконалення управління окремими елементами фінансових ресурсів та джерелами їх формування, запропоновано селективний підхід до розподілу бюджетних асигнувань сільськогосподарським підприємствам, обґрунтовано необхідність і удосконалено методику стратегічного та оперативного планування фінансових ресурсів, обґрунтовано вибір стратегії управління фінансовими ресурсами, розкрито методологічний аспект формування організаційно-економічного механізму управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств.

Ефективне відтворення і максимальне примноження фінансових ресурсів можливе за умови скоординованого, передусім, внутрішнього управління. В цьому контексті запропоновано спрямовувати грошові кошти, отримані з різних джерел фінансування, у певні конкретні категорії активів. Так, доходи від використання власного капіталу спрямовувати у формування матеріально-технічної бази підприємства; позичені кошти довгострокового характеру і прибуток від їх використання – в капітальне будівництво та інноваційні вкладення, а короткострокового – в оборотні засоби; залучений капітал доцільно використовувати на фінансування дебіторської заборгованості та поточних фінансових інвестицій.

Для підвищення ефективності управління окремими елементами фінансових ресурсів та джерелами їх формування рекомендовано використовувати такі інструменти фінансового управління, як факторинг та хеджування кредитних ризиків. Зокрема, обґрунтовано привабливість факторингу, якому властиві переваги у порівнянні з іншими формами фінансування: простий і швидкий процес фінансування, тривалий період і відсутність обмежень у розмірах фінансування, можливість закупівлі сировини, матеріалів, запчастин у фінансово сприятливий період (серпень – жовтень), підвищення ліквідності та платоспроможності підприємства тощо.

Мінімізувати або уникати кредитного ризику вбачається за доцільне за допомогою використання форвардних процентних контрактів, механізм яких адаптовано для сільськогосподарських підприємств. Використання форвардних контрактів дасть змогу сільськогосподарським підприємствам зафіксувати розмір кредитної плати за майбутнім кредитом, що дозволяє спрогнозувати майбутні грошові потоки, спланувати витрати та доходи підприємства, максимально збалансувати його розвиток.

Для обґрунтування доцільності здійснення бюджетних асигнувань запропоновано аналізувати ефективність господарювання кожного окремого підприємства за системою показників: темпом зміни чистого доходу (x_1), оборотністю оборотних активів (x_2), капіталовіддачею (x_3), окупністю витрат операційної діяльності (x_4), прибутковістю активів (x_5). Оцінка їх рейтингу за інтегральним показником:

$$Z = 228,17 + 306,55 x_1 + 30,87 x_2 + 27,96 x_3 + 282,57 x_4 - 3100,09 x_5.$$

може бути підставою для отримання державної фінансової підтримки.

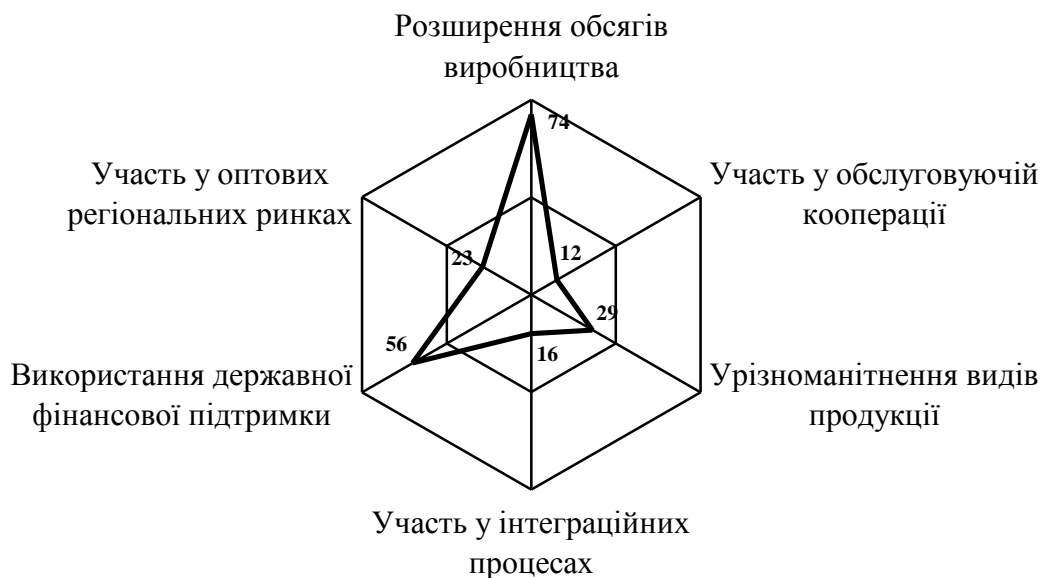
Розрахований у такий спосіб інтегральний показник відображає здатність підприємства відтворити вкладені ресурси і перспективність його економічного зростання. Побудована економетрична модель дозволяє застосувати її до будь-яких суб'єктів господарювання, а її дані є підставою для прийняття рішень щодо доцільності вкладання державних коштів у їх розвиток. На основі дослідження сукупності сільськогосподарських підприємств із різним фінансовим станом (незадовільним, нестабільним і стійким) та поєднання у моделі критичних значень усіх показників зроблено висновок щодо шкалування інтегрального показника:

$Z \leq 200$ – підприємство вважається неперспективним і бюджетне фінансування його розвитку не має сенсу;

$200 < Z < 1200$ підприємству необхідна державна фінансова підтримка;

$Z \geq 1200$ – підприємство вважається самодостатнім і державна фінансова підтримка може обмежуватись інноваційними інвестиціями та консультативною підтримкою.

Перспективними напрямками розвитку сільськогосподарських підприємств, за результатами соціологічного опитування, визначено розширення обсягів виробництва, урізноманітнення видів продукції, участь у оптових регіональних ринках, участь у інтеграційних процесах та ін. (рис. 3). У цьому контексті обґрунтовано значимість здійснення стратегічного та оперативного планування необхідних обсягів фінансових ресурсів і показників ефективного їх використання.

Рис. 3. Перспективні пріоритети розвитку і участі підприємств, у % до загальної кількості респондентів

Враховуючи, що діяльність сільськогосподарських підприємств є досить ризиковою і її результати залежать від цілого ряду зовнішніх нерегульованих чинників, запропоновано здійснювати планування показників формування та використання фінансових ресурсів і їх прибутковості методом імітаційного

моделювання. Найбільш імовірний прогноз розширення обсягів авансованого капіталу та ефективність його використання ілюструє табл. 3.

Таблиця 3

Прогноз обсягів формування та ефективності використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств Житомирської області

Показники	Варіант прогнозу		
	песимістичний	оптимістичний	реалістичний
Обсяг загальних фінансових ресурсів, тис. грн.	1986677	2462966	2227885
Чистий дохід, тис. грн.	243520	360045	302904
Чистий прибуток, тис. грн.	93579	138593	116519
Рівень рентабельності авансованого капіталу, %	4,65	5,66	5,22

З метою раціонального поєднання джерел фінансових ресурсів для покриття господарських потреб підприємств застосовано транспортну задачу, яка дозволила обрати оптимальний варіант фінансування усіх видів діяльності, при якому загальна вартість вкладених фінансових ресурсів буде мінімальною:

$$Z = \sum_{i=1}^m \sum_{j=1}^n c_{ij} x_{ij} \rightarrow \min,$$

з умовою обмежень на змінні:

$$\sum_{i=1}^m x_{ji} = a_i ; \sum_{j=1}^n x_{ji} = b_i ; x_{ij} \geq 0 \quad (i=1 \dots m, j=1 \dots n),$$

де i – джерела фінансових ресурсів; j – види діяльності сільськогосподарського підприємства; c_{ij} – вартість залучення одиниці i -го джерела фінансового ресурсу в одиницю j -го виду виробництва; x_{ij} – обсяг фінансування j -го виду виробництва в одиницю j -го виду виробництва.

Доведено, що фінансова стратегія забезпечує акумулювання власних коштів та раціональне формування позиченого капіталу з метою ефективного їх використання у господарській діяльності підприємства. На основі систематизації двох основних умов вибору адекватної моделі (кількості та ефективності використання фінансових ресурсів) складено матрицю фінансових стратегій, яка сконцентрувала умови адекватності стратегії розширення, поступового розвитку, стабілізаційної стратегії та виживання, оздоровлення або згортання.

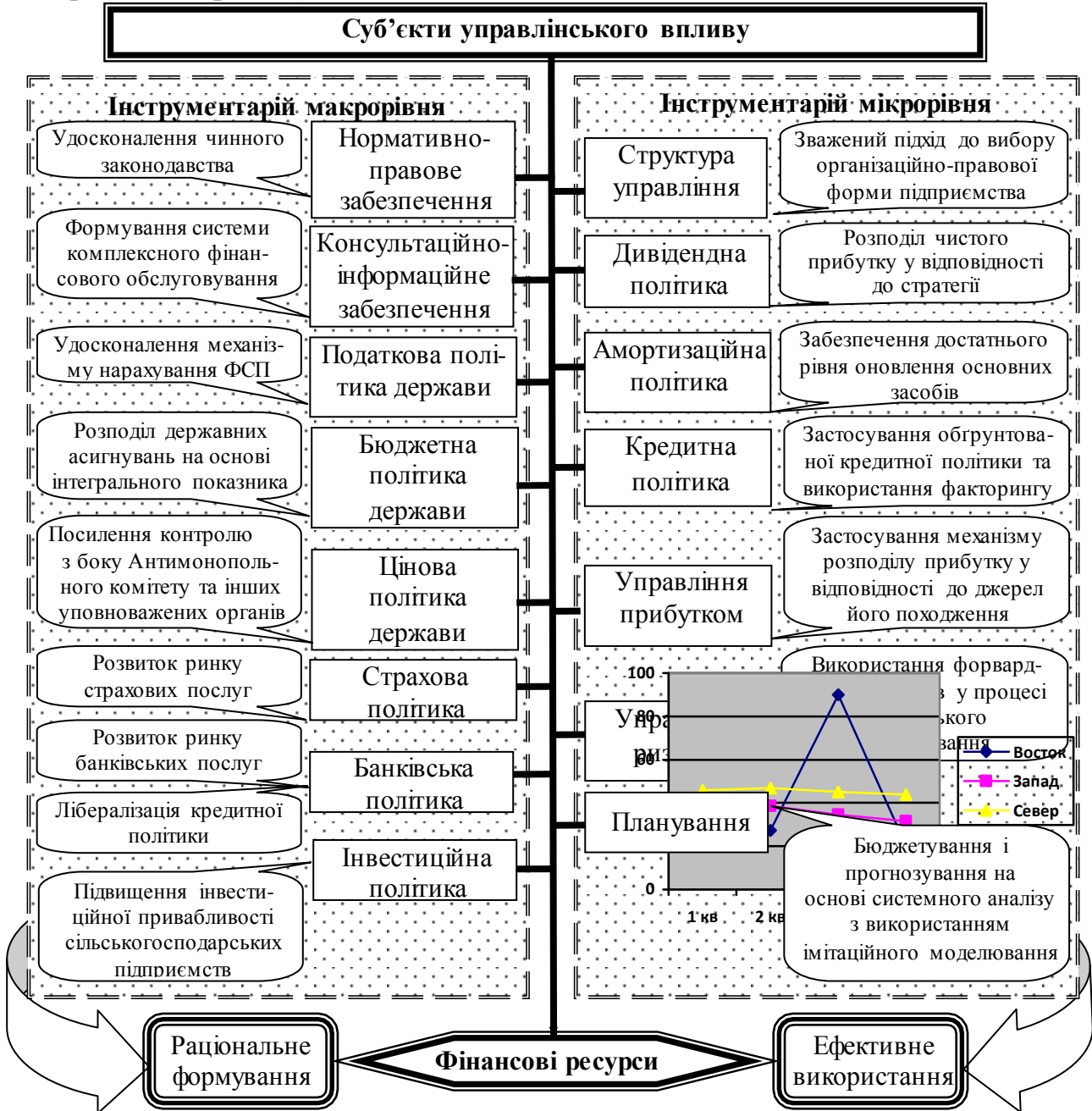
Обґрунтовано та апробовано на прикладі ПСП «Явір» трьохетапну процедуру вибору фінансової стратегії:

1 етап – детальний аналіз фінансового стану підприємства з оцінкою його ліквідності, платоспроможності, ефективності використання фінансових ресурсів. Такий аналіз поглиблюється SWOT-аналізом з метою виявлення переваг та недоліків діючої системи управління;

2 етап – імітування можливого розвитку ситуації (подальшого перебігу подій) з оцінкою ймовірного ризику втрат. На цьому етапі доцільними є застосування екстраполяції, прогнозування, імітаційного моделювання;

3 етап – вибір оптимальної стратегії і розробка детального плану її імплементації.

На основі розроблених рекомендацій сформовано організаційно-економічний механізм управління фінансовими ресурсами, який передбачає комплексне застосування системи організаційних та економічних інструментів управлінського впливу макро- і мікроекономічного рівнів з метою раціонального формування фінансових ресурсів та ефективного їх використання (рис. 4).

Рис. 4. Модель організаційно-економічного механізму управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств

Запропонована модель здатна забезпечити раціональне формування фінансових ресурсів, головним чином, на підставі використання сприятливого зовнішнього впливу. Кваліфіковане внутрішнє управління фінансовими ресурсами за виділеними у моделі елементами дає змогу підвищувати ефективність використання авансованого капіталу підприємства.

ВИСНОВКИ

Дисертаційне дослідження дало змогу обґрунтувати науково-теоретичні положення і розробити практичні рекомендації щодо формування організаційно-економічного механізму управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств.

1. Уточнено дефініцію фінансових ресурсів підприємств як похідну від економічної категорії «капітал», якій властиві відповідні атрибути: особливості, функції (захисна, страхова та заощаджувальна), складові (загальні, поточні і вкладені) та межі функціонування. Розкрито логіку формування та використання фінансових ресурсів підприємств у контексті економічних законів граничної корисності, вартості, нагромадження.

2. Фінансові ресурси підприємств слід розглядати як сукупність усіх грошових коштів і прирівняних до них високоліквідних активів, які були чи можуть бути вкладені у фізичний продуктивний капітал. Таке трактування систематизує фінансові ресурси за складом та відокремлює їх від джерел формування, що сприяє підвищенню ефективності управління ними.

3. Застосування різноманітних традиційних і нових методичних інструментів (факторного мультиплікативного аналізу, бенчмаркінгу, експертних оцінок, SWOT-аналізу та ін.) дало змогу проаналізувати специфіку і сучасні тенденції формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств та ефективність їх використання. Встановлено, що третину засновницького капіталу становить земля сільськогосподарського призначення, яка нині не є ринковим товаром і тому не впливає на ринкову вартість підприємства. Загальні фінансові ресурси одного сільськогосподарського підприємства області у 2008 р. становили в середньому близько 5 млн. грн., джерелами формування яких був переважно власний капітал. Розрахований загальний ефект фінансового лівериджу засвідчив, що незалежно від розмірів авансованого капіталу та обсягів ресурсозабезпеченості, будь-яке сільськогосподарське підприємство здатне генерувати прибуток і забезпечувати позитивний економічний ефект господарювання за умов системного управління фінансовими ресурсами.

4. Оцінка стану фінансового управління сільськогосподарських підприємств дала змогу ідентифікувати чинники зовнішнього і внутрішнього середовища, які справляють визначний вплив на ефективність використання фінансових ресурсів. За допомогою кореляційно-регресійного аналізу встановлено пряму залежність між рентабельністю авансованого капіталу та ступенем впливу зовнішніх і внутрішніх факторів (розмірів кредитування, обсягу чистого прибутку, оборотності авансованого капіталу, автономії підприємства та розміру отриманої державної фінансової підтримки).

5. У результаті соціологічного та експертного дослідження проранжовано елементи фінансового механізму сільськогосподарських підприємств за ступенем нагальності їх удосконалення: система кредитування, механізм державної фінансової підтримки, організація управління власним капіталом, податкова політика, система лізингу.

6. Управління власним капіталом запропоновано здійснювати, дотримуючись спрямування грошових коштів, отриманих з різних джерел фінансування, у конкретні категорії активів. Для управління дебіторською заборгованістю сільськогосподарських підприємств вбачається за доцільне використовувати факторинг, а кредитні ризики хеджувати форвардними контрактами за відсотковими ставками.

Державну фінансову підтримку необхідно здійснювати на підставі інтегральної оцінки відповідності економічного стану підприємства доцільності бюджетних асигнувань. Інтегральна оцінка, здійснена із застосуванням дискримінантної моделі, дала змогу встановити взаємозв'язок ефективності господарювання підприємства із адресністю державної підтримки.

7. Доведено, що першочерговими заходами поліпшення системи фінансового управління на підприємстві має стати стратегічне планування та прогнозування. З огляду на підвищену ризиковість діяльності сільськогосподарських підприємств, результати якої залежать від цілого ряду зовнішніх нерегульованих чинників, методом імітаційного моделювання здійснено прогноз розвитку фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств та ефективності використання фінансових ресурсів.

8. Запропоновано сучасний, адаптований до впливу макро- і мікроекономічних чинників організаційно-економічний механізм управління фінансовими ресурсами, що базується на системній активізації важелів фінансового менеджменту та селективній державній підтримці. Цей механізм передбачає сукупність взаємопов'язаних організаційних та економічних важелів управлінського впливу на раціональне формування та ефективне використання фінансових ресурсів, що справляють взаємопідсилюючий ефект.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Масловська Л.Ц. Операції факторингу в управлінні дебіторською заборгованістю сільськогосподарських підприємств / Л.Ц. Масловська, І.В. Абрамова, Л.В. Недільська // Фінанси України. – 2010. – № 6. – С. 100–107.

2. Масловська Л.Ц. Оцінка складу та структури фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств з метою їх оптимізації / Л.Ц. Масловська, Л.В. Недільська // Економіка АПК. – 2009. – № 10. – С. 65–69.

3. Масловська Л.Ц. Хеджування ризиків сільськогосподарських підприємств за допомогою фінансових деривативів / Л.Ц. Масловська, Л.В. Недільська // Вісн. Тернопільського нац. екон. ун-ту. – 2008. – № 5. – С. 293–298.

4. Недільська Л.В. Альтернативні шляхи фінансування сільськогосподарських товаровиробників / Л.В. Недільська // Актуальні проблеми на сучасному етапі та перспективи розвитку фінансово-кредитного механізму АПК: зб. наук. пр. / Подільський держ. аграрно-технічний ун-т. – Кам'янець-Подільський, 2007. – Вип. 15, т. 3. – С. 49–55.

5. Недільська Л.В. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств та їх використання у процесі розширеного відтворення / Л.В. Недільська // Наука й економіка. – 2008. – № 1. – С. 233–239.

6. Недільська Л.В. Фінансові ресурси як економічна категорія / Л.В. Недільська // Вісн. ЖНАЕУ. – 2009. – № 2, т. 2. – С. 261–269.

7. Недільська Л.В. Стан та перспективи поліпшення фінансового обслуговування сільськогосподарських товаровиробників / Л.В. Недільська // Вісн. ЖНАЕУ. – 2010. – № 1, т. 2. – С. 294–304.

8. Недільська Л.В. Стан фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств / Л.В. Недільська // Економіка: проблеми теорії та практики. – 2010. – Вип. 261, т. 3. – С. 605–615.

9. Недільська Л.В. Управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств / Л.В. Недільська // Облік і фінанси АПК. – 2010. – № 3. – С. 156–161.

В інших виданнях:

10. Недільська Л.В. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств: вітчизняний та зарубіжний досвід / Л.В. Недільська // Формування стратегії розвитку регіонального АПК: матеріали 4-ої міжфак. наук.-практ. конф. молодих вчених, 30 травня 2008 р. – Житомир, 2008. – С. 231–233.

11. Недільська Л.В. Державна підтримка сільськогосподарських підприємств як основа покращення їх конкурентоспроможності / Л.В. Недільська // Формування конкурентних переваг аграрної продукції в умовах глобалізації економіки: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених, 14–16 травня 2009 р. – Житомир, 2009. – С. 104–106.

12. Недільська Л.В. Ефективність використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств / Л.В. Недільська // Розвиток агробізнесу в Україні: проблеми, пріоритети, перспективи: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., присвячені 10-річчю ф-ту аграр. менеджменту, 25–27 березня 2010 р. – Житомир, 2010. – С. 40–42.

13. Недільська Л.В. Перспективи формування комплексного фінансового обслуговування сільськогосподарських підприємств / Л.В. Недільська // Зрівноважений розвиток регіонів в умовах глобалізації: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 15–17 квітня 2010 р. – Житомир, 2010. – С. 221–224.

АНОТАЦІЯ

Недільська Л.В. – Організаційно-економічний механізм управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Житомирський національний агроекологічний університет Міністерства аграрної політики України, м. Житомир, 2010.

Дисертація присвячена дослідженню теоретичних, методологічних та практичних аспектів формування організаційно-економічного механізму

управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств. Поглиблено тлумачення сутності фінансових ресурсів підприємств як економічної категорії, якій властиві особливості прояву, складові (загальні, поточні та вкладені фінансові ресурси), функції (захисна, страхова та заощаджувальна) і межі функціонування. Сформульовано авторське визначення фінансових ресурсів підприємств. Охарактеризовано чинники, що визначають процес управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств різних організаційно-правових форм. Проаналізовано сучасний рівень фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств і тенденції ефективності використання фінансових ресурсів.

Виявлено проблеми управління фінансовими ресурсами і окреслено напрями їх вирішення. Здійснено поваріантний прогноз ефективності використання фінансових ресурсів. Обґрунтовано технологію вибору фінансової стратегії сільськогосподарських підприємств. Запропоновано методологічний підхід до формування організаційно-економічного механізму управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: фінансові ресурси, джерела фінансових ресурсів, авансований капітал, фінансовий менеджмент, важелі управління, організаційно-економічний механізм, фінансове управління, структура капіталу, фінансова стратегія.

АННОТАЦИЯ

Недельская Л.В. – Организационно-экономический механизм управления финансовыми ресурсами сельскохозяйственных предприятий.
– Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Житомирский национальный агроэкологический университет Министерства аграрной политики Украины, г. Житомир, 2010.

Диссертация посвящена исследованию теоретических, методологических и практических аспектов формирования организационно-экономического механизма управления финансовыми ресурсами сельскохозяйственных предприятий. Обоснована принадлежность понятия «финансовые ресурсы предприятия» к экономическим категориям. Усовершенствовано определение сущности финансовых ресурсов предприятий: выделено общие, текущие и вложенные финансовые ресурсы; выявлено защитную, страховую и инвестиционную функции. Определена сущность организационно-экономического механизма управления финансовыми ресурсами сельскохозяйственных предприятий и охарактеризованы его ключевые факторы. Выявлены три вида управления финансовыми ресурсами: корпоративное, партнерское и индивидуальное.

Осуществлена оценка уровня финансового обеспечения сельскохозяйственных предприятий и тенденций эффективного использования

финансовых ресурсов. Идентифицировано влияние структуры источников финансирования на эффективность их использования, о чем свидетельствует анализ показателя финансового ливериджа. Наиболее влиятельными факторами эффективного использования финансовых ресурсов определены объемы кредитования, чистая прибыль, оборотность авансированного капитала, финансовая автономия предприятия и государственная поддержка. Факторный мультипликативный показатель дал возможность определить резервы повышения рентабельности используемых финансовых ресурсов, которые заложены преимущественно в увеличение чистого дохода и чистой прибыли.

По результатам анкетного опроса руководителей 100 сельскохозяйственных предприятий очерчены основные тенденции, проблемы и перспективы совершенствования управления финансовыми ресурсами. Сельскохозяйственные предприятия имеют умеренно сбалансированные условия финансирования, о чем свидетельствуют результаты SWOT-анализа.

Разработаны предложения совершенствования управления отдельными элементами финансовых ресурсов и источников их формирования. Предложен подход к управлению финансовыми ресурсами, который основывается на целевому их распределению по разным направлениям в зависимости от источников поступления. Для повышения эффективности управления дебиторской задолженностью сельскохозяйственных предприятий рекомендован факторинг. Для управления кредитными рисками предложено использование форвардных контрактов по процентным ставкам.

Резонность адресной государственной поддержки обоснована с помощью интегрального показателя. В соответствии с этим подходом, государственное финансирование могут получать предприятия, которые способны эффективно его использовать.

По результатам социологического опроса определены перспективные направления развития сельскохозяйственных предприятий, согласно чему обоснована значимость осуществления стратегического и оперативного планирования необходимых объемов финансовых ресурсов и показателей эффективного их использования. Обоснована технология выбора финансовой стратегии сельскохозяйственных предприятий. На основе систематизации двух основных условий выбора адекватной модели (количества и эффективности использования финансовых ресурсов) составлена матрица финансовых стратегий, которая сконцентрировала условия адекватности стратегии расширения, постепенного развития, стабилизационной стратегии и выживания, оздоровления или свертывания.

На основе разработанных рекомендаций сформирован организационно-экономический механизм управления финансовыми ресурсами, который предполагает комплексное применение системы организационных и экономических инструментов управленческого воздействия макро- и микроэкономического уровней с целью рационального формирования финансовых ресурсов и эффективного их использования.

Ключевые слова: финансовые ресурсы, источники финансовых ресурсов, авансированный капитал, рычаги управления, организационно-экономический механизм, финансовое управление, структура капитала, финансовая стратегия.

SUMMARY

Nedilska L. V. The Organizational and Economic Mechanism of Managing Financial Resources of Agricultural Enterprises. – Manuscript.

The thesis for a Candidate Degree in Economics, in specialty 08.00.04. – Economics and Management of Enterprises (according to the types of economic activities). – Zhytomyr National Agroecological University of the Ministry of Agrarian Policy of Ukraine, Zhytomyr, 2010.

The thesis covers the investigation into the theoretical, methodological and practical aspects of forming the organizational and economic mechanism of managing financial resources of agricultural enterprises. The author extends the essence of the enterprise financial resources as an economic category which is characterized by the peculiarities of manifestation, components (total, current and attracted financial resources), functions (protective, insurance and saving) and boundaries of functioning. The author also formulates her own definition of the enterprise financial resources. The main factors of managing financial resources of agricultural enterprises with various organizational and legal forms are characterized. The present-day level of the agricultural enterprise financial security and the tendencies related to the efficiency of using financial resources are analyzed. The problems of managing financial resources are revealed and the directions of solving them are outlined. The variant-oriented prognostication of the efficiency of using financial resources is made. The technique of choosing the financial strategy of agricultural enterprises is substantiated. The methodological approach to forming the organizational and economic mechanism of managing the financial resources of agricultural enterprises is suggested.

Key words: financial resources, sources of financial resources, advance capital, financial management, management levers, organizational and economic mechanism, structure of capital, financial strategy.

Підписано до друку 15.11.2010.
Папір друкарський. Друк офсетний
Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 0.9. Формат 60x90/16
Наклад 100 примірників. Зам. № 2332
Віддруковано з готових оригінал-макетів автора
в ПП "Рута", м. Житомир, вул. М. Бердичівська, 17-а
Реєстраційне свідоцтво: серія ДК № 3671 від 14.01.2010